

Г. Ф. Пономарьова,
кандидат педагогічних наук, професор, ректор
(Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради)
e-mail: rector_hgpa@kharkiv.com

**Управління педагогічним ВНЗ на засадах інноваційних технологій.
Виховний аспект**

У статті подано всебічний аналіз проблеми управління навчальними закладами взагалі та виховного аспекту зокрема. Визначено сутність управління виховним процесом у педагогічному вищому навчальному закладі. Охарактеризовано теоретико-методологічні основи управління виховним процесом з використанням інноваційних технологій. Розкрито доцільність використання інноваційних технологій у виховному процесі.

Суспільно-політичні зміни, що відбуваються в Україні, зумовили нагальну потребу в розбудові державно-громадського управління освітою. Провідну роль у цьому процесі відіграє, зокрема, якість вихованого процесу у вищій школі. Саме якість виховного процесу є основним пріоритетом державної науково-освітньої політики і передумовою національної безпеки держави.

„Національне виховання має здійснюватися на всіх етапах навчання дітей і молоді, забезпечувати всебічний розвиток, гармонійність і цілісність особистості, розвиток її здібностей та обдарувань, збагачення на цій основі інтелектуального потенціалу народу, його духовності й культури, виховання громадянина, здатного до самостійного мислення, суспільного вибору та діяльності, спрямованої на процвітання України” [1].

У своєму дослідженні ми спираємось на дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів із проблем розвитку педагогічної освіти (В. Андрущенко, В. Анісімов, В. Бех, І. Бех, В. Болотов, В. Бондар, В. Бордовський, Г. Бордовський, Н. Василенко, Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Данильчук, І. Дичківська, Г. Дмитренко, Є. Ісаєв, М. Костикова, В. Кузнєцова, В. Лопаткін, В. Матросов, Л. Міщенко, В. Невле, В. Олійник, А. Панарін, А. Піскунов, Н. Сєдова, Н. Сергєєв, В. Сластьонін, П. Третьяков, І. Харламов, Т. Шамова, Є. Шиянов, Н. Юсуфбекова та ін.).

Трансформація сучасної вищої освіти України потребує від її політичної, громадської, науково-педагогічної спільноти створення оптимальних умов для виховання особистості, які забезпечують індивідуальний розвиток майбутніх кваліфікованих фахівців.

У науково-педагогічній літературі з питань освіти і виховання розкрито принципи, зміст і методику виховання молоді в різних видах діяльності (А. Бойко, В. Білоусова, І. Бех, Г. Ващенко, Н. Дем'яненко, І. Надольний, І. Харламов, Г. Шевченко, Н. Щуркова та ін.), визначено основні напрями вдосконалення процесу виховання молоді з позицій культурологічного (Г. Дегтярьова, Н. Крилова, Ю. Нагорний та ін.), системного (В. Афанасьєв,

Л. Буєва, І. Зязюн, Н. Кузьміна та ін.), комплексного (О. Архангельський, Ю. Бабанський та ін.) та інших підходів до цієї проблеми.

Усебічний аналіз проблеми управління навчальними закладами взагалі та виховного аспекту цієї проблеми зокрема засвідчує, що вона завжди була об'єктом вивчення багатьох українських і зарубіжних учених, серед яких чільне місце посідають В. Афанасьєв, Є. Березняк, В. Бондар, Л. Ващенко, М. Гриньова, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, І. Зязюн, Л. Калініна, В. Кремень, Ю. Конаржевський, Т. Лукіна, В. Маслов, В. Олійник, В. Пікельна, М. Поташник, Т. Сорочан, Т. Шамова та інші.

Парктика роботи академії дозволяє стверджувати, що в процесі управління вихованням важливо організовувати і спрямовувати колективне та особисте життя студентів, створювати умови для збагачення їхнього власного досвіду. Тому першорядне значення, на наш погляд, має встановлення гармонійних і професійно-зорієнтованих відносин між студентами та викладачами на демократичних і гуманістичних засадах.

Спираючись на аналіз наукової літератури та багаторічний досвід роботи на посаді ректора можемо зазначити, що сутність управління виховним процесом полягає також у виявленні відповідного виховного потенціалу сім'ї, громадських організацій, культурно-освітніх установ, засобів масової інформації для більш ефективного використання їхнього впливу на студентів.

Вирішення завдань національного виховання, що нині є пріоритетними для педагогічних ВНЗ, залежить від упровадження у практичну діяльність інноваційних технологій у сфері управління ВНЗ.

Важливі аспекти педагогічної інноватики розглянуто у працях Л. Ващенко, Л. Даниленко, В. Паламарчук, П. Третьякова, Н. Юсуфбекової та інших.

Сьогодні зростає необхідність у підготовці нового покоління педагогічних кадрів – національної еліти, що має реалізувати нову освітньо-світоглядну парадигму національного та державного творення. Зазначені процеси мають відбуватись у нових умовах, новими методами із використанням сучасних педагогічних та інноваційних управлінських технологій, а виховувати молоде покоління мають кадри нової генерації чи викладачі, які пройшли курси підвищення кваліфікації для розширення власного професійного профілю. Отже, в сучасних умовах актуалізується потреба у кваліфікованих педагогічних працівниках у системі роботи ВНЗ [2].

Такий підхід, на наш погляд, вимагає наукового бачення управлінських проблем (виховний аспект) на основі впровадження сучасних принципів, методів і функцій управління педагогічними ВНЗ, пошуку інноваційних технологій і методик професійного навчання, тіснішого його поєднання з управлінською діяльністю в закладах вищої освіти. Це передбачає також розробку відповідних організаційно-виховних засад управління педагогічним ВНЗ для реалізації учасниками освітнього процесу загальної мети та власної професійно-освітньої траєкторії.

Провідними принципами інноваційного шляху розвитку вищої освіти в нормативних державних документах визначено такі, як: гуманізація, гуманітаризація, фундаменталізація, демократизація, варіативність, міжнародна інтеграція та інноваційний менеджмент. Вони вимагають забезпечення її конкурентності у європейському та світовому просторі, виховання майбутніх фахівців, здатних навчатися впродовж життя й мобільних на ринку праці. Але чим інтенсивнішими є інноваційні перетворення, чим більшу частину освітньої системи ВНЗ вони охоплюють, тим складніше забезпечити ефективність здійснюваних перетворень, що викликає необхідність розробки системи управління ВНЗ на засадах інноваційних технологій [3].

Сьогодні напрацьовано засоби для вирішення багатьох завдань, що постають перед адміністрацією при управлінні педагогічним ВНЗ на засадах інноваційних технологій (виховний аспект). Проте, досвід засвідчує, що керівництву навчального закладу часто недостатньо лише знати про ці засоби, а необхідно ще й уміти їх застосовувати.

Відповідно до мети нашого дослідження обґрунтуємо доцільність використання інноваційних технологій у виховному процесі:

- творчий пошук інноваційних технологій в освітньому процесі у вищих педагогічних навчальних закладах формує політику стратегічного управління розвитком системи педагогічного ВНЗ, зокрема у виховному аспекті;

- управління виховним процесом у вищих педагогічних навчальних закладах сприяє: формулюванню загальної мети та стратегії національного патріотичного виховання, створенню організаційної структури управління виховним процесом студентів і розробці функціональних обов'язків безпосередніх учасників цього процесу; науковому обґрунтуванню системи управління виховним процесом педагогічного ВНЗ; організації та наданню систематичної допомоги радам студентського самоврядування, наставникам академічних груп з організації позааудиторної виховної роботи з боку ректорату, деканатів факультетів, відділів ВНЗ; організації здорового способу життя студентів і навчання їх валеологічній культурі в системі роботи клубів, гуртків; забезпеченню особистісно орієнтованого, гуманістичного, компетентісного підходів до планування патріотично-виховної роботи серед студентів; науково-методичній роботі тьюторів, яка б відповідала інтересам і нахилам студентів і виховувала в них патріотичні почуття; проведенню заходів з організації відпочинку, дозволя й попередження правопорушень серед студентської молоді; забезпеченню національної спрямованості виховного процесу, тісного зв'язку з ідеалами, традиціями й іншими соціально значущими надбаннями української та і світової культури; розвитку ініціативи та самодіяльності студентів, залученню їх до активної участі в громадському житті з опорою на діяльність студентських громадських організацій та ін.;

- управління виховним процесом у вищих педагогічних навчальних закладах передбачає використання таких принципів: системність процесу виховання; безперервність і послідовність у вихованні; єдність історичного,

національного та загальнолюдського у вихованні; розвиток національної свідомості, прищеплення любові до свого народу, поваги до його культури, традицій, звичаїв, а також до культури інших народів; оволодіння цінностями української та світової культури в усіх сферах життєдіяльності; гуманітаризація, гуманізація виховання; єдність навчання та виховання; співробітництво, партнерство, взаємодія між викладачем і студентом, що сприяє поглибленому процесу навчання, перетворенню студента в активного суб'єкта навчання та виховання; індивідуалізація виховного процесу – діалектичне поєднання індивідуальних і колективних форм.

– управління виховним процесом у вищих педагогічних навчальних закладах визначає індивідуальні інноваційні форми виховної роботи; інтеграцію традиційних та інноваційних форм виховної роботи; гармонізацію родинного та суспільного виховання, що базується на поєднанні й координації виховних зусиль родини та ВНЗ; формування творчої активності, самодіяльності студентської молоді, що виявляється в поєднанні педагогічної майстерності з ініціативою та самодіяльністю студентів; активізацію студентського самоврядування; формування в усіх підрозділах і структурах ВНЗ особливого мікроклімату теплоти й довіри, доброзичливості та взаєморозуміння, співробітництва та взаємодопомоги, спрямованих на створення внутрішньої єдності всіх членів колективу та взаємної підтримки на всіх рівнях; системне формування особистості майбутнього фахівця через вплив усіх функціонуючих у ВНЗ структур і підрозділів як у навчальний, так і позааудиторний час; світський характер виховної роботи серед студентської молоді.

Отже, узагальнюючи зазначене, зауважимо, що на сьогодні напрацьовано теоретико-методологічні основи управління виховним процесом у вищих педагогічних навчальних закладах з використанням інноваційних технологій, але досвід переконує в тому що недостатньо лише знати про ці технології, а й необхідно їх ефективно застосовувати. Тому актуальним є завдання створення ефективних систем управління ВНЗ на засадах інноваційних технологій і, відповідно, здійснення спеціальних наукових досліджень.

Список використаних джерел та літератури

1. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко – К : ТОВ“Філ-студія”, 2006. – 320 с.
2. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія / Станіслав Миколайович Ніколаєнко. – К. : Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
3. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті / Л. І. Даниленко. – К. : Шк. світ, 2007. – 120 с.